

LÁTOD?

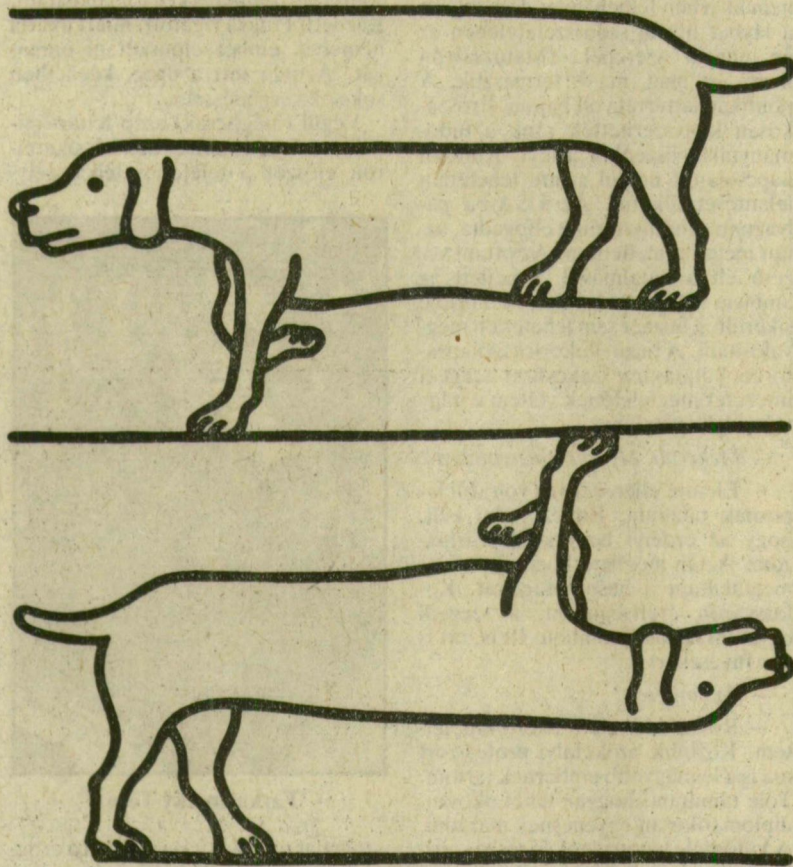
Mint a részeg szamarak

Elovtastam José Silva nagyíró könyvecskéjét, az Agykontrollt, s ki-mondottan elszontyolodtam. Igaz, ed-dig is tudtam, hogy eléggé szétszórt a figyelmem, zavaros és hebehurgya a gondolkodásom, de alkalmanként azért össze tudtam szedni magamat. Silva kötete azonban jócskán lerom-bolta maradék illúzióimat is. Meggyő-zött róla: agyunk legtöbbször úgy vi-selkedik, mint a részeg szamar. Tánto-rog jobbra-balra, egyik dologtól a má-sikig, — szinte kiszámíthatatlan esetle-gességgel. Mi pedig alig-alig tudjuk befolyásolni, irányítani e szeszélyes csapongást. Pedig általában milyen büszkék vagyunk az emberi gondolko-dásra. Nembeli szabadságunk egyik legfőbb biztosítékát látjuk benne.

Talán érdemes is mindjárt egy egy-szerű példát előhozni. Adva van a cipőnk, amelyik ugyebár a gyorsan használódó, rongálódó tárgyaink közé tartozik. Ha észrevesszük e sajátos helyzetet, akkor elménk észrevétlen parancsot ad lábunknak: irány a ci-pészület. S a világ legtermészetesebb dolgának tartjuk, hogy tényleg a susz-ternél kötünk ki. Látszólag épp ilyen természetes szokásunk az elalvás előtti gondolati számvetés. Mit is csináltam az elmúlt tizenhat órában? Hogyan végeztem ezeket? Mi volt benne a jó, mit kellett volna másképp tenni? Nos, az ilyen agytornáink ritkán sikeresek. Megindulunk az események ösvényén, ám néhány perc után már másféle irányokban kalandozunk. Mintha elin-dulnánk a cipészhez, ám a fodrászhoz jutnánk el. Olyasféle szellemi csapda ez, mint amilyet az itt látható kutyapá-rós illusztrál

Mondanom sem kell: Silva tanulmá-nya pontosan e szeszélyesség, kiszol-gáltatottság ellen hadakozik. Megtanít bennünket a meditációra, a szellemi koncentrációra, s ezzel együtt az önirá-nyítás számos módszerére. De nem megyek bele a részletekbe, nem recenzi-őt írok. Inkább csak azon morfondi-rozok: vajon miféle esélyeink lehetnek a tudatosabb lelki élet kimunkálására. Mert odáig rendben van, hogy rend-szeres időközökben becukjuk a szem-ünket, majd számolni kezdünk visz-szafelé. Mondjunk száztól nulláig. Tényleg: ez némileg megnyugtató az agyunkban, s erre kell vettenünk. Először csak egy egyszerű almát, aztán egyre bonyolultabb dolgokat, figurá-kat. Közben arra kell törekednünk: a megidézett jelenségek fokról fokra élesebbek, életszerűbbek legyenek.

Ha kipróbálják a feladatot, hamar rájönnek: meglehetősen erőtlen a fan-táziánk. Nem hogy egy ismerősünket nem tudjuk pontosan felidézni, de még egy kórtét sem. Csodálkozom is, hogy Silva oly magától értetődőnek tekinti a belső képekkel való gazdálkodást.

SHIGEO FUKUDA IN. 1979/TOKYO

Shigeo Fukuda: Plakát

Jóllehet, századunk a vizuális médi-umok rohamos térhódítása jellemzi, ám egészében nem sokra megyünk ezzel. Sőt. Minél möhőbban, telhetet-lenebbül habzsoljuk a képeket, annál kevesebb marad meg bennünk. Aki nem gyakorolta annak idején a rajzo-lást, a festést vagy nem tud megállni egy-egy érdekes, fontos látvány előtt, annak úgyszólván alig lehet reménye az érdemi önszabályozásra. Nincs alapja, nyersanyagja ehhez. Nem tud mit kezdeni önmaga szellemi, lelki adottságával. Vagyis, a vizuális kultu-rátság hiánya perdöntően beleszól a szuverénabb személyiségformálás le-hetséges alternatíváiba.

De hát mit csinálhatunk e belső képtelenséggel megvert modern képes világban? Mit tehetünk a filmek, a videók és a tévéműsorok elszemélyle-tenítő hatása ellen? Sokáig azt hittük: a korszerű képi civilizáció térhódításá-val óhatatlanul megnövekszik majd az emberek individualizációja. Csakhogy

ebben is tévedtünk. Elvesztettük ugyan a kollektív létforma hagyomá-nyosabb formáit, ám e polarizált-ságban is túlságosan egyformák maradtunk. Hasonlóak az élményeink, ha-sználó a gondolkodásunk. Persze a vi-zuális információk növekvő áradatát nem tudjuk leállítani. Nem is kell. Legfeljebb jobban kellene válogat-nunk. Más kérdés, hogy az elszemély-telenedés, a lelki kiüresedés szimptó-máit így sem tudjuk lényegesen meg-változtatni.

Valami egyszerűbb, ám annál dia-lektikusabb fordulatra lenne szükség, amely kétségtelenül átrendezné a megszokott, tünyságra hajló életfor-mánkat is. Egyszerűen vissza kellene állítani az irodalom becületét. Az ol-vasás koncentrációt igénylő, képzelet-mozgató szeretetét. Hogy pontosan abból nyerjünk szellemi, vizuális fel-frissülést, ami valamikor a modern látványkultúra legnagyobb vetélytár-sának látszódott. SZUROMI PÁL

Gyermekprostitúció Thaiföldön

Az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának egyik legújabb jelentése arról számol be, hogy az ún. fejlődő — valójában igen elmaradott — orszá-gokban évente egymillió, négy és tizenöt év közötti életkorban lévő gyermek lép a prostituá-lódás útjára önmaga és családja eltartása érde-kében, gyarapítva ezzel a testüket kemény valu-táért árusító kiskorúak amúgy is népes táborát. Az egykori norvég igazságügy-miniszternő, He-len Bosterund asszony véleménye szerint a gyermekprostitúció újratemelését fémjelző fenti szám csak a jéghegy csúcsát jelenti, hiszen ezen a területen is magas fokú látenciával kell számolni.

A kiskorúak áruba bocsátása különösen Thai-földön ölt aggasztó méreteket. A gyermekpro-stituáltak pontos számát senki sem tudja, de a szakemberek nem tartják kizártnak azt sem, hogy a legősibb női mesterség akár 800 000 tininek biztosít megélhetési lehetőséget. (Ez a szám — a legutóbbi thaiföldi népszámlálás er-edményeit alapul véve — az összlakosság 1,55%-át jelenti.) Joggal vetődik fel a kérdés, hogyan és milyen társadalmi körülmények közepette válnak ezen iskoláskorúak tömeges méretekben „kurrens árucikké”?

Az anyagilag teljesen kilátástalan helyzetben tengődő szülők maguknak némi pénzt, utódaik-nak pedig boldogabb jövőt remélve eladják gyermekeiket az általában munkaközvetítőként megjelenő emberkereskedőknek, akik jól kiépít-tett bordélyházi kapcsolatrendszerük révén — nem kevés haszon fejében — terítik a „friss árut”. A piros lámpás házak tulajdonosai az esetek nagy részében még érintetlen és tiltakozó újoncokat lelki és fizikai ráhatással gözlik meg a

prostituálódás „előnyeiről”. Az i-re a pontot az aberrált ösztöneik által vezérelt szexturisták teszik fel azáltal, hogy a kiskorúakat bevezetik a nemi élet nyújtotta „örömköbe”, szervezve nekik ily módon egész életre szóló „élményeket”.

Thaiföld nevének hallatán sokan nem az ország természeti, kulturális, és egyéb nevez-tességeire, hanem az egzotikus (gyermek)szex nyújtotta kellemes kikapcsolódásra asszociál-nak. A Mekong mentén ezért egyre többen vélik úgy, hogy az idelátogató vendégek a mo-narchia rossz hírért keltik a civilizált világban. Természetesen nem minden külföldi érkezik szexuális vágyának kielégítése céljából, de az kétségtelen, hogy a turisták háromnegyede része férfi, s fő úticéljuk Bangkok, az ország fővárosa és Pattaya, a híres-hírhedt üdülőhely. Az emlí-tett települések „szórakozóhelyei” — számos jól felszerelt bár, masszázsszalón és bordélyház — köztudottan az Amor által célbavett és nyilvesz-szőjével megsebzett férfiak tömött pénztárcái-nak tartalmára építik üzletmenetük rentabilitá-sát. A szexipar gyermekeket is forgalmazó üz-letágába investáló vállalkozók pedig nem is csalódnak a nagy nyereséget feltételező előzetes számításaikban, mivel a szóban forgó korosztály iránti érdeklődés meglehetősen nagy. Különö-sen magas az árfolyama a nemi erőszak céljára „megvásárolható”, még érintetlen leányoknak. A babona szerint ugyanis, ha idősödő férfi virgo leányzót annak akarata ellenére magáévá tesz, akkor fokozódik és időtálló lesz a potenciája. Egy másik tévhit pedig arra ösztökéli a külön-böző nemi betegségekben szenvedőket, hogy a teljes gyógyulás érdekében a coitus erőszakos útját választva deflorálják a kiskorút.

111 éve történt...

Nézzünk le ebben a kissé hüvös márciusi napsütésben kedves fo-lyónkra, a Tiszára! Noha, a törökbe-csei duzzasztás még jó másfél métert emel is a víz szintjén, jó mélyen fo-lyik partjai közt. medrében. „Ő a Föld legjámorabb folyója” — mint ahogy Petőfi is mondta. Lehetsé-ges, hogy ez a folyó valaha elborít-totta Szegedet?

Talán még vannak, akik iskolá-skorukból emlékeznek rá, hogy a nagy árvíz évfordulóján tanítási szü-net volt, a vízbetörés órájában meg-szólaltak a város harangjai. Később a városi tanács már csak a tízéves évfordulókon tartott megemléke-zést. Talán a százéves visszaemlé-kezés volt kivétel 1979-ben. Ámbár ott szép emlékművet is avattak, jó-részt homályban maradtak a város egykori védői, s különösen pedig *Tisza Lajos*, aki az újjáépítés „kirá-lyi biztosja”-ként vezéreghényisége volt annak az összefogásnak, amely megteremtette Szeged korszerű vá-rosi létét.

Mi, magyarok, viszonylagos jó-dolgunkban nagyon feledékenyek tudunk lenni, bajunkban viszont re-ménytelenül elkeseredettek és fő-ként: szeretjük tárgyilagosságunkat is feladni.

Amikor az árvizek, a katasztrófák hosszabb ideig békén hagynak ben-nünket — nem kell ehhez tíz év sem —, elkezdjük hirdetni, hogy meg-változott az éghajlat, megváltoznak a feltételek, többet itt már árvíz nem lehetséges. Sőt, egyesek kétségbe vonják azt is, hogy *Vásárhelyi Pál* nagy Tisza-szabályozási elgondolása helytálló volt-e. Azt már senki sem fontolja meg, hogy a gazdák, a föld-birtokosok, a mezőgazdasági ma-gánérdekeltségek egy fillért sem ad-tak volna önként az árvízmentesítés munkáihoz — márpedig e munkákat magánérdekeltségek finanszírozták —, ha nem kalkuláltak volna ki ebből tényleges és tekintélyes hasz-nukat a későbbiekre.

Amikor azután — olykor egészen váratlanul — bekövetkezik az árvíz-katasztrófa, mint 1879. március 6-án a *petresi gátszakadással*, majd már-cius 12-én éjjel az *utolsó szükségigát tönkremenetelével* Szegeden, és egy nagyváros hullámsírba temetkezik, azonnal keresni kezdi a közvéle-mény a felelősöket. Szegedért is felelőssé tették a kormányt (jogo-sán), mert közpénzekből sem hitelt, sem segítséget nem adott sem a Tisza-szabályozásnak, sem Szeged-nék ahhoz, hogy a munkálatok ha-

marább, kellő minőségben, kellő töltésmérettel befejeződhetek volna. Ha lett volna a vízügyeknek akkor *országos szervezete*, ha a köz-pénzek nem a boszniai okkupációra mennek, a vizeknek is nehezebb dolguk lett volna a védőberendezé-sekkel. A szegediek azután a dóci órgrótot is okolták, mert az külön-böző praktikákkal a városra hártott át több árvízmentesítési költséget, mint amennyit a város méltányos-nak tartott. Igaz lehet ez a vád is, bár, ha egyikük, az órgrófi birtok, vagy a város sem bírta anyagi erővel, melyik tehet szemrehányást a má-siknak? Kormánykörökből Szeged felelősségét vetették fel kezdetben, mert e vélemény szerint a város takarította meg az öt illett költsége-ket. Vajon, honnan fizette volna meg?

A közvélemény a szegedi árvízka-tasztrófában a vízügyi szakértőket is elmarasztalni igyekezett. A kor-mány külföldi szakértőket, majd tiltakozásokra belföldi vízügyi szakér-tőket is meghallgatott. Minden vizs-gálat azt igazolta végül, hogy a Tisza szabályozásának elgondolásai — *Széchenyi István és Vásárhelyi Pál* eredeti, és helyesen végrehajtott ter-vei — jók. A katasztrófa oka Szeged-en az volt, hogy az egész ország erőfeszítésére számot tartó összetett munkálatokat nem végeztek, nem végezhettek el elég gyorsan és haté-konyan: 1879-ben a töltésszítés lé-nyegében befejezetlen volt még. A megoldás tehát nem a visszavonulás és a már félkész létesítményrendszer abbahagyása, vagy lerombolása lett volna — mint ahogy ezt sokan gon-dolták —, hanem a végleges és ter-vek szerinti *befejezés*. Az eredmény azt igazolta, aki ezt már a múlt század 80-as éveiben ki merte mon-dani: *Kvassay Jenőt*, hiszen 1888-at követően — több, mint száz éve — a Záhony alatti magyar alföldi Tisza-szakasz fő védvonalain *töltéssza-kadás nem volt*. 1970-ben is sikerült a *második szegedi árvíz* fenyegeté-seit szaktudással, jó védművekkel és a védekezők helytállásával elhárít-ani. Nem kevés múlt akkor azon, hogy volt olyan *egységes, országos vízügyi irányítás*, amely minden fel-szerelését, és minden mozdítható eszközt a Tiszára koncentráltatta — szemben a még néhány évtized-del ezelőtti, a nagy árvizek kivéde-séhez alkalmatlan; területi érdekelt-ségű, nehézkes, és kellő felszerel-ség nem rendelkező magántársula-tok eredménytelen erőfeszítéseivel.

Ha *Tisza Lajost*, mint a város újjáépítésének irányítóját megemlí-tettük, és történelmi mellőzöttsége után a figyelmet ráirányítottuk, ak-or az 1970. évi nagy árvíz sikeres „levezényléséért” ugyancsak törté-nelmi mellőzöttsége okán sem feled-kezhettünk el az 1970 nyarán az ország talán legnépszerűbb ember-nek számító *Dégen Imréről* sem, hiszen Szeged is sokat köszönhetett az ő akkori működésének. Spontán taps tört ki, amikor a mozik híradó-vásznán, mint árvízvédekező meg-jelent. Lehetett volna az ilyen érze-lelményilvánításokat megrendelni, vagy akár betiltani is?

A magyar vízügyi szolgálat mint-egy másfél évszázad óta felelősség-gel vigyáz az ország biztonságára, vagy a tőle telhető erővel fáradozik az ország jólétén. Árvízmentes időkben is a veszedelemre gondol, mert azt neki kell elhárítania. Az elhárítás a „béke” időszakban: *előrelátás*, a vészek időszakában: *cselekvés*. Minden korban megvá-dolták a vízügyieket „kormány-párti”-sággal — ennek az alapja csak annyi lehetett, hogy igazában a víz-ügy csak akkor tudott dolgozni, ha a mindenkori állami költségvetés is mögötte állott. A vízügyi szolgálat valójában nem kormányokat szol-gált. Ez a szolgálat az embereket, a HAZÁT szolgálta és fogja is szol-gálni, ha a HAZA csak annyira marad hűséges ehhez a szolgálat-hoz, mint amennyire HAZAFIAK voltak e szolgálat tagjai.